

Ungdomars delaktighet i gestaltningen av offentliga parker

– En studie av ungdomsdialog, med Lina Sandells park i Uppsala som exempel

Linnea Modalen Sjökvist

Kandidatarbete 15hp
Landskapsarkitekturprogrammet - Uppsala
Institutionen för stad och land
Uppsala 2020

Titel: Ungdomars delaktighet i gestaltningen av offentliga parker – En studie av ungdomsdialog, med Lina Sandells park i Uppsala som exempel
Engelsk titel: Young people's participation in the design of public parks – a study of youth dialogue, with Lina Sandell's park in Uppsala as an example
© Linnea Modalen Sjökvist
Handledare: Antoinette Wärnbäck, SLU, institutionen för stad och land
Examinator: Lena Steffner, SLU, institutionen för stad och land
SLU, Sveriges lantbruksuniversitet, fakulteten för naturresurser och jordbruksvetenskap
Institutionen för stad och land, avdelningen för landskapsarkitektur
Omfattning: 15 hp
Nivå: Grundnivå G2E
Kurs: EX0861, Självständigt arbete i landskapsarkitektur
Kursansvarig institution: institutionen för stad och land
Program: Landskapsarkitektprogrammet - Uppsala
Nyckelord: Medborgardialog, medskapandeprocess, offentlig park, aktivitetstorg
Omslagsbild: Fotografi över en del av Lina Sandells park med den dansande statyn i fokus, taget av Linnea Modalen Sjökvist
Alla bilder i arbetet används med erforderliga tillstånd.
Publiceringsår: 2020
Publiceringsort: Uppsala
Elektronisk publicering: <https://stud.epsilon.slu.se/>

Sammandrag

Den här studien syftar till att undersöka hur unga kan inkluderas i medborgardialoger genom att studera en medskapandeprocess med fokus på unga, som utfördes i samband med upprustningen av Lina Sandells park. Genom intervjuer och en dokumentgranskning har studien kunnat konkretisera ungdomars effekt på gestaltningen genom att redovisa ungdomarnas önskemål i dialogen samt deras önskemåls representation i den slutgiltiga gestaltningen. Studien undersöker vidare hur faktorer som engagemang, makt och tillit påverkat dialogens utformning, och jämför det med Sveriges kommuner och regioners principer för en meningsfull ungdomsdialog. Resultaten visar på en situationsanpassad ungdomsdialog med hög grad av inflytande. I diskussionsavsnittet lyfts ungdomarnas effekt på utformningen av Lina Sandells park samt hur ungdomarnas önskemål ligger i linje med deras behov av tillgången till offentliga rum för att kunna umgås, leka och utvecklas.

Abstract

This study aims to investigate how youth can be included in a citizens' dialogue by studying a creative participatory process with a focus on young people, which was implemented in the renovation of Lina Sandell's park. Through interviews and document review, the study has been able to make a concretisation of the youths impacts on the design by presenting the young people's wishes in the dialogue and their wishes representation in the final plan. The study also examines how factors such as commitment, power and trust influenced the dialogue, and compares it to Swedish Association of local Authorities and Regions's principles for a meaningful youth dialogue. The results show a customized youth dialogue with a high degree of citizen power. The discussion highlights the impact that the youth had on the design of Lina Sandell's park and how the young people's wishes are in line with their need to be able to access public spaces in order to socialize, play and develop skills.

Innehåll

1. Introduktion	5
1.1 Syfte och frågeställning.....	6
2. Metod	6
2.1 Dokumentgranskning	7
2.2 Semistrukturerad intervju	8
2.3 Avgränsning	8
3. Bakgrund.....	9
3.1 Ramverk för dialog.....	9
Plan- och bygglagen	9
Barnkonventionen.....	9
Delaktighetstrappan.....	10
Unga i medborgardialog	11
3.2 Fallbeskrivning	12
4. Resultat.....	13
4.1 Önskemål och gestaltning.....	13
Musik- och danshörna	15
Sitthörna, grill och småbarnslek	15
Aktivitetsyta.....	15
Skogen.....	15
4.2 Utförande och effekt.....	16
Deltagande och engagemang.....	16
Maktförhållanden och tillit	17
4.3 Resultatsammanställning.....	17
5. Diskussion	19
5.1 Metoddiskussion	21
5.2 Vidare forskning	22
6. Referenslista	23

1. Introduktion

Medborgardialog hävdas vara en grundläggande del av vårt demokratiska samhälle, där alla ska komma till tals och ha möjlighet att påverka sin omgivning (Henecke & Khan, 2002; Smith 2009; Boverket 2014). Soneryd och Lindh (2019, s. 230) konstaterar att det länge funnits en stark norm i Sverige kring hur en medborgardialog förs. Soneryd och Lindh (ibid) menar att normen innebär att medborgardialog används som en del av en demokratisk process, snarare än ett tillvägagångssätt för att involvera medborgare i frågor som annars är svåra för dem att delta i och påverka. De menar att en kritisk analys av utformandet av dialogen kan ge en förståelse för konsekvenser av utförandet men också ge nya möjligheter för dialog (ibid. s 244). Enligt Castell (2016, s. 314) kan en ökad mängd av formella policys och ramverk gällande medborgardialog bidra till en stärkt representativ medborgardialog, där fler marginaliserade samhällsgrupper får möjlighet att bidra i utvecklingen och utformningen av sin närmiljö. Han menar även att alla medborgardialoger har sina egna processer utifrån dialogens olika förutsättningar, varpå en teori inte är applicerbar på alla fall, men att det finns ett värde i att dra lärdom från hur vi använder och applicerar teorier i olika scenarion (ibid. s. 313–314). Ungdomar har konstaterats vara en marginaliserad brukargrupp när det kommer till tillgången av offentliga rum (Hopkins & Plain 2007; V. Derr et al. 2013; Cele & van der Burgt 2013; Owens 2001; Owens 2018).

Owens (2018 s. 147) argumenterar att ungdomar har få möjligheter till att använda offentliga miljöer till oövervakad lek och att de i vissa fall även avskräcks av vuxna till att använda ytorna i ett lekfullt syfte. Owens menar att det finns en tydlig idé om att lek är viktigt för barns utveckling, men att ungdomars möjlighet till lek inte tas på samma allvar, utan snarare ses som oproduktivt eller destruktivt (ibid). I sin forskning visar Owens att ungdomar ofta uttrycker en känsla av exkludering i parker, speciellt om de endast är där i syfte att "hänga" och umgås med varandra (ibid. s. 150). I intervju berättade ungdomar för Owens (2018) att de upplevde att parkerna inte designas med ungdomar i åtanke, och att de därför inte hade några element som representerade deras intresseområde. Parkerna upplevdes ha element för barn såsom lekredskap och element för vuxna, såsom bänkar. Enligt ungdomarna som intervjuades ansågs inte parken erbjuda några aktiviteter för unga utöver organiserade sportaktiviteter (ibid).

Cele och van der Burgt (2014) hävdar att vuxna har en tendens att inte se barn och ungdomar som kompetenta aktörer med fulla rättigheter att påverka och förändra sin närmiljö. Istället argumenterar Cele och van der Burgt att barn- och ungas kompetens i stadsutvecklingsfrågor ställs i relation till vuxnas kompetens och erfarenhet, vilket innebär att barn lätt tillskrivs en lägre position i makthierarkin. Eftersom kategorin "barn" ofta ställs i en lägre position i relation till kategorin "vuxna", påverkar det vilken rätt barn och vuxna har till det offentliga rummet (Hopkins & Plain 2007; Passon, Levi & del Rio 2008; Cele & van der Burgt 2013). Boverket (2015) ställer sig kritiska till barn och ungdomars exkludering, då de menar att alla barn är experter på sin egen miljö och därför bör anses kompetenta nog

att delta i utvecklingen av den. Boverket (2015, s. 46) menar vidare att delaktighet och inflytande innebär ett främjande av barn- och ungas hälsa, samt i enlighet med Castell (2016) att det ökar deras möjligheter att senare kunna ta del av, och engagera sig i, medborgardialoger.

Sveriges Kommuner och Regioner (SKR), tidigare Sveriges Kommuner och landsting, SKL, 2012 ss. 10, 26) fastställer tre faktorer som avgörande för att unga inte deltar i medborgardialoger i samma utsträckning som vuxna; Brist på kunskap, brist på erfarenhet och brist på resurser hos ungdomarna. Ungdomsstyrelsen (se SKR, s. 9-10) undersökte ungas syn på deras inflytande i demokratin genom en enkätundersökning år 2009, med 3000 deltagande. Enkäten visade bland annat att endast 36 % av de unga instämde helt, eller delvis med att de kände sig delaktiga i det svenska samhället (ibid.). SKR (ibid.) menar vidare att unga kan behöva stöd inom de beskrivna områdena, och i Sverige har flertalet projekt utförts där ungdomar har varit medskapande i utformningen av parker och aktivitetstorg. Exempelvis Rosens röda matta i Malmö där ungdomar, med ett fokus på tjejer, fått hjälpa till att ta fram utformningen av en aktivitetsyta med invigning 2013 (Malmö Stad 2017). På liknande sätt togs Alby Folkhälsopark fram i Botkyrka kommun med invigning 2015 (Croner 2017), och även projektet Frizon i Umeå med invigning 2016 (Umeå kommun 2019). Alla projekten har haft sitt fokus på unga tjejer. Dialogerna i Lina Sandells park har också haft ett stort fokus på unga tjejer även om killar och andra åldersgrupper har inkluderats i dialogen. Studien kommer vidare att fokusera på tjejer och killar mellan 10 och 18 år, se avsnitt 2.3.

1.1 Syfte och frågeställning

Arbetet syftar till att undersöka vilken effekt som ungdomars delaktighet i medborgardialog har på gestaltningen av offentliga parker.

Vilka effekter gav ungdomsdialogen på gestaltningen i Lina Sandells park i Uppsala?

Hur såg dialogen ut i förhållande till SKR:s principer, enligt avsnitt 4.2?

2. Metod

Metoderna som ligger till grund för arbetet kan delas in i två kategorier; Dokumentgranskning och semistrukturerade intervjuer. Ändamålet för de båda metoderna var att samla in fakta och resonemang från personer som har inblick i ungdomsdialogen som fördes på Gottsunda fritidsgård i samband med upprustningen av Lina Sandells park, samt personer som har expertkunskaper i ämnet. Underlaget gav en bild över arbetet med ungdomsdialogen i Lina Sandells park och dess effekter på gestaltningen. Metoderna identifierade även faktorer kring engagemang, maktrelationer samt ungdomars tillit och trygghet i dialogarbetet. Metoderna gav även en nyanserad bild kring kunskapsläget samt de underliggande faktorer som bidrar till ungdomsdialogens utformning och resultat. Under metodarbetet fördes ett samtal med Åsa Blomberg, som är landskapsarkitekt på Uppsala Kommun

och då hon var ledande av ungdomsdialogerna på fritidsgården, förekommer hon som muntlig källa i studien. Henrik Ljungman är också landskapsarkitekt på Uppsala Kommun och var huvudansvarig för utvecklingen i Lina Sandells park. Ljungman intervjuades i ett i dokument 2, se tabell 3, och därför förekommer i studien.

2.1 Dokumentgranskning

Dokumentgranskningen används för att analysera en större mängd data. Metoden bidrar till att hitta underliggande faktorer som kan förklara dialogens utförande av, se avsnitt 3.2, och resultat, se avsnitt 4.2 (Gibbs 2018). Två granskningsmallar upprättades och användes som underlag vid granskning av dokument som rör dialogen i Lina Sandells park samt riktlinjer kring medborgardialog med barn och unga. De teman som dokumentgranskningen, se tabell 1, inspirerades av Nazem Tahvilzadehs underlagsrapport (2015) som skrevs på uppdrag för 2014 års Demokratiutredning. Underlagsrapporten beskriver hur två kommuner arbetat för att stärka och utveckla den lokala demokratin, och går igenom metoder och motiv i syfte att lyfta en diskussion kring fördjupad demokrati genom inbjudet deltagande (ibid. s. 10). Underlagsrapporten bidrog med inspiration till vilka frågor som var viktiga att ställa i granskningen av dokumenten. Ytterligare en granskning gjordes, där granskningen svarade på enstaka frågor kring parkens gestaltning och användning efter upprustningen. Dokumentgranskningen av SKR:s dokument, se dokument 1, tabell 1, gjordes för att ge svar på riktlinjer, se avsnitt 4.2 och allmänna metoder för medborgardialog, med inriktning på barn och unga. Dokumenten rörande ungdomsdialogen i Lina Sandells park, se dokument 2 och 3 i tabell 1, granskades för att ge en djupare insikt i hur dialogen gick till samt vilka önskemål som framkom från ungdomarna. Granskningen av dokument rörande gestaltning och resultat, se dokument 4 och 5 i tabell 1, gjordes för att ta fram empiri för att jämföra ungdomarnas önskemål med parkens slutliga utformning. Metoden används för att härleda det allmänna, i form av riktlinjer, till den enskilda fallet i Lina Sandells park (Gibbs 2018).

Dokument	Beskrivning	Dialog	Resultat	Analys
1. Medborgardialog för unga (2012) av SKR	Riktlinjer och ramverk	Metod för dialog	Konsekvensbedömning gällande ungdomars deltagande eller ickedeltagande	Analys av förväntat engagemang och effekt
2. Allt är inte möjligt men allt är inte heller förutbestämt (2018) av Martin Westin och Andreas Hellquist	Syfte och ramverk	Metod för dialog	Resultatbild utifrån dialog	Analys av engagemang, makt, metod och effekt
3. Att göra plats (2018) av Maria Wallstedt				
4. Lina Sandells park, förslag (2018) av Uppsala Kommun	-	-	Utformning, gestaltningselement och lekredskap	Förväntad/konstaterad effekt av dialogresultat
5. Uppföljning av stöd till utemiljöer i vissa bostadsområden (2018) av Boverket				

Tabell 1 Dokument som valts ut för granskning samt de teman som granskningen grundades på, inspirerade av Tahvilzadeh (2015) och Gibbs (2018)

2.2 Semistrukturerad intervju

Semistrukturerade intervjuer upprättades med personer som antingen har deltagit i arbetet med ungdomsdialogen i Lina Sandells park, alternativt har expertkunskaper i ämnet. En djupare beskrivning av intervjupersonerna följer längre ner i stycket. Intervjuerna utformades för att vara semistrukturerade där frågor inom det givna ämnet ställdes, men med utrymme för intervjupersonerna att utveckla sina egna tankar och resonemang, samt med möjlighet för att ställa följdfrågor. Intervjuerna gjordes då det kan ge information kring de kvalitativa, mänskliga värdena som vederbörande besitter, vilket intervjufrågorna baserades på (Kvale & Brinkman 2009, s. 69). Intervjuerna kompletterade resultaten av dokumentgranskningen med den sociala faktorn och det mänskliga dialogutbyte som skett, men som inte redovisats. Intervjuerna bandades och analyserades utifrån två teman: konsekvens och effekt av dialogarbete samt engagemang, makt, och tillit i dialoger. Fyra intervjuer gjordes. Informant 1 är landskapsarkitekt och var tillsammans med Åsa Blomberg ledande för ungdomsdialogen på fritidsgården vid upprustningen av Lina Sandells park. Informant 2 är landskapsarkitekt och delägare för konsultföretaget Dis/Order som arbetar med ungdomar och medskapandeprocesser. Informant 3 är samordnare för verksamheten Ungdomsdialog som bedrivs i Västerås, och Informant 4 är doktor i Miljökommunikation med inriktning på dialog i komplex samhällsplanering, vid Sveriges Lantbruksuniversitet. Samtliga intervjuer fördes över telefon eller Skype under perioden 2020-02-14 och 2020-03-05 och intervjuernas längd varierade mellan 37 minuter och 1 timme och 25 minuter.

2.3 Avgränsning

Arbetet avgränsas till att studera Lina Sandells park i södra Uppsala. Arbetet avgränsar sig vidare till dialogen som fördes vid Gottsunda fritidsgård som ligger i anslutning till parken. Därmed begränsar sig även arbetet till åldersgruppen 10–18 år, då det är fritidsgården målgrupp. Det fördes andra dialoger med barn, unga och vuxna som inte tas upp i arbetet, eftersom arbetet inte syftar till att undersöka andra ålders- eller samhällsgruppers inverkan på gestaltningen i utvecklandet av offentliga parker, eller hur dessa dialoger har utförts. Arbetet syftar inte till att hitta ett svar på hur en lyckad ungdomsdialog bör föras, utan begränsar sig till att undersöka hur ungdomsdialogen fördes i Lina Sandells park, och hur den ställer sig i relation till SKR:s principer för ungdomsdialog, se avsnitt 4.2. Resultat och risker av en bristfällig ungdomsdialog undersöks inte. Arbetet fokuserar på en park som är ett resultat av en upprustning under 2017–2018. Den ungdomsdialog som studeras i arbetet refereras till som dialog/en.

3. Bakgrund

Kommande avsnitt kommer att ge en övergripande bakgrund över ämnet, där fokus ligger på barn och ungas tillgång till, och deltagande i, medborgardialoger. Det finns många aspekter att ta in i ämnet och först kommer ett ramverk att presenteras. Ramverket kommer att gå igenom delar av det regelverk och de strukturer som sätter grunden för ungdomars inkludering i medborgardialoger. Vidare följer en fallbeskrivning över det enskilda fallet som studeras.

3.1 Ramverk för dialog

För att kunna tolka resultatet i arbetet krävs först en bakgrund i de lagar, normer och vetenskapliga teorier som ligger till grund för hur medborgardialoger med ungdomar hanteras och utförs. Barnkonventionen blev nationell lag 1 januari 2020 och kommer med stor sannolikhet att förändra hur arbetet med ungdomsdialog förs i framtiden. Under arbetet med Lina Sandells park var barnkonventionen ännu inte lagförd, men däremot fanns det en strävan¹ efter att följa den som sådan.

Plan- och bygglagen

Ett av syftena med plan- och bygglagen var att demokratisera planprocessen genom att öka medborgarinflytandet (Byggforskningsrådet 2000). Enligt diskrimineringslagen (SFS 2008:567) är tillgången och tillgängligheten av den offentliga miljön en demokratisk rättighet, och plan- och bygglagen fastslår:

“Bestämmelserna syftar till att, med hänsyn till den enskilda människans frihet, främja en samhällsutveckling med jämlika och goda sociala levnadsförhållanden och en god och långsiktigt hållbar livsmiljö för människorna i dagens samhälle och för kommande generationer.” (SFS 2010:900 §1)

Lagen syftar till att främja jämlikhet i samhällsutveckling och livsmiljöer, och jämlikhet definieras i diskrimineringslagen som lika rättigheter mellan kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller *ålder* (SFS 2014:958). Plan- och bygglagen samt diskrimineringslagen innebär därför att alla, inklusive barn och unga, ska tas i beaktande vid samhällsplanering.

Barnkonventionen

Barnkonventionen syftar till att alla barn, oavsett bakgrund, ska behandlas med respekt samt att alla barn har rätt att få komma till tals (Barnombudsmannen u.å). Definitionen barn, beskrivet av Barnombudsmannen, rymmer alla människor under 18 år. Inom konventionen finns 54 artiklar där fyra av dem anses vara grundprinciper;

§2 Alla barn har lika värde, ingen får diskrimineras

§3 Åtgärder som påverkar barn ska bedömas vara enligt barnens bästa. Hänsyn ska tas till barnets åsikt och erfarenhet

§6 Barnet har rätt till liv, överlevnad och utveckling. Både fysiskt, andligt, moraliskt, psykiskt och socialt

¹ Åsa Blomberg, landskapsarkitekt och ledande av ungdomsdialogen i utvecklingen av Lina Sandells park. Samtal över telefon, 21 februari 2020

§12 Barnen har rätt att bilda och uttrycka sina egna åsikter samt få dem beaktade i frågor som rör dem. Hänsyn ska tas till barnets ålder och mognad

Kapitel 3 och 12 kan kopplas till barns deltagande i medborgardialog eftersom barnen, precis som SKR (2012, s. 7–8) menar, bör ha möjlighet att uttrycka sina åsikter samt att deras erfarenhet ska beaktas. SKR (ibid.) menar att det dels är en rättighet, dels att det är viktigt att barn och ungas kunskaper och erfarenheter tas tillvara på som en resurs. Boverket (2015 s. 9) hävdar att den fysiska omgivningen har stor betydelse för barns utveckling och lärande, och att planeringsprocesser som rör barns miljö bör anpassas för att lyfta fram barn och ungas kunskaper (ibid. s. 26).

Delaktighetstrappan

Maktstrukturer och hierarkier är något som framhålls genomsyra varje samhälle och de måste analyseras och synliggöras för att en demokratisk process ska vara möjlig (Andersson & Bratel 2019 s. 102). I Sherry Arnstein's (1969) kontroversiella text jämför hon medborgardeltagande med att äta spenat - det är bra för dig, men inte särskilt gott (ibid. s. 216). Hon menar att medborgardeltagande är något som vurmas för i kontexten av att vara en del i en demokratisk process, men när det demokratiska verktyget används till fördel för minoriteter och ifrågasättande av auktoriteter uppstår det ett motstånd (ibid.). Arnstein menar vidare att det finns en skillnad på upplevd makt och verklig makt och designade därför delaktighetstrappan för att bland annat uppmärksamma det som hon kallar för *Tokenism*. Tokenism beskriver Arnstein som en form av symboliskt deltagande och innefattar pacifiering, konsultation och information. Det rör sig om ett deltagande utan möjligheten att påverka, vilket inger en falsk upplevelse av makt (Arnstein 1969, s. 217). Överst på trappan finns medborgarmakt som inkluderar medborgarkontroll, delegerad makt och partnerskap (ibid), och längst ner finns terapi och manipulation, vilket Arnstein beskriver som ett icke-deltagande (ibid). Delaktighetstrappan är en teori som fortfarande används som underlag i utformandet av dialoger idag och teorin kritiserar och analyseras av flera som forskar på ämnet (Boverket 2015: SKR 2014: Castell 2018: Hart 1992).

Castell (2016) resonerar i sin studie om Mötesplatsen, kring var Sverige befinner sig på Arnsteins delaktighetstrappa, och menar att Sverige fokuserar på auktoritär kontroll (ibid. s. 314). Castell anser att Sveriges version av medborgardeltagande inte adresserar problemen kring exkludering i medborgardialoger, utan snarare fokuserar på att hitta en metod inom ramverket för Arnsteins delaktighetstrappa (ibid. 308). Vidare menar Castell att det beslutsamma fokuset på att hitta fungerande och teoretiskt korrekta metoder innebär att Sverige fastnat i konsultationstadiet. Castell (ibid) anser även att Sverige, utifrån Arnsteins teori, utövar det som kallas för *Tokenism*, ett symboliskt deltagande. SKR (2019, s. 15) beskriver att de uppmuntar till att använda de högre nivåerna på Arnsteins delaktighetstrappa. SKR (ibid.) menar dock att en lägre nivå av medborgardeltagande inte behöver vara sämre, utan att valet av nivå ska utgå från det behov som finns. Castell (2016) hävdar att medborgardeltagande i konsultationsstadiet inte bidrar till att marginaliserade grupper får ökat inflytande, vilket var en av Arnsteins huvudsyften i framtagandet av delaktighetstrappan. Castell (ibid) menar även att agendan för medborgardeltagande skiljer sig mellan innerstäder och socioekonomiskt utsatta förorter, då avsaknaden av ekonomiska vinster resulterar i att färre är intresserade av att investera

ekonomiskt i projekt i utvecklingseftersatta områden. Delaktighetstrappan utgör en grund, och eventuellt en så kallad lägstanivå, för utformandet av medborgardialog vilket är positivt, men en risk med att utgå från en väletablerad teori är att utvecklandet av medborgardialog avstannar, vilket kan anses problematiskt om det dessutom innebär att inflytandet för marginaliserade grupper avstannar.

Unga i medborgardialog

Offentliga miljöer är enligt Boverket (2017, s. 7) en viktig del i tillgången till social interaktion och deltagande i samhället. Owens (2017) beskriver hur vistelsen i offentliga rum spelar stor roll i ungas utveckling. Owens forskning visar att ungdomars vistelse i offentliga miljöer bidrar till ungas utveckling av relationer, känsla av ansvar och identitetsbildande (ibid). Boverket (2015) har tillsammans med TankeMedjan Movium gett ut en vägledning för planering, utformning, skötsel och förvaltning av barn och ungas utemiljö. Där skriver de:

“Alla barn är kompetenta på att vara barn och behöver få berätta om sina erfarenheter på sitt sätt. De är experter på sin egen miljö. Det är lämpligt att vuxna anpassar planeringsprocessen så att det är möjligt att lyfta fram och ta vara på barns och ungas kunskap.” (Boverket 2015, s. 26).

Citatet kan anses vara en utgångspunkt gällande barn- och ungdomsdialog, då Boverket (2015) även menar att delaktighet är hälsofrämjande hos barn såväl som hos vuxna. Vilhelmson (2013, s. 65) menar att ökat deltagande bidrar till ett ökat ägandeskap, vilket kan bidra till positiva effekter. Ägandeskapet kan bidra till att platsen blir mer omtyckt och omhändertagen av brukarna (ibid). Hart (1992) argumenterar för att det är viktigt för barn att få vara en del av beslutandeprocessen. Hart (ibid) påstår att det är omöjligt att förvänta sig att ungdomar och unga vuxna ska kunna ha kompetensen till att ta det ansvar och de beslut som krävs i vuxen ålder, om de inte tillåts delta i demokratiska processer under sin uppväxt. Unga behöver därför få träna på deltagande under sina yngre år eftersom det demokratiska deltagandet inte kan läras ut som teori utan endast som praxis (ibid). Detta styrks av Boverket (2015 s. 46) där de skriver att ungas deltagande är viktigt för att barn ska få erfarenhet av demokratiska processer, samt att undervisning ska förbereda eleverna för att aktivt ta del av samhällslivet genom att använda sig av demokratiska arbetsformer.

Ungas deltagande i medborgardialogen kan ses ur både ett resurs- och ett medborgarperspektiv, menar SKR (2014 s. 7). Resursperspektivet innebär att unga kan bidra till kunskap och erfarenheter som inte vuxna besitter och att medborgarperspektivet innebär att alla medborgare har rätt att vara med och påverka. Vidare menar SKR att ungdomar är lika intresserade av att delta i samhällsfrågor som vuxna, men att deras förutsättning för att delta är sämre då de ofta har ett svagare politiskt kapital. Passon et al (2008) menar att det finns en uppfattning om att vuxna anser att unga saknar kunskap om medborgardeltagande vilket kan bidra till en frustration hos ungdomar vid förändring av deras närmiljö. Även Westin och Hellquist (2018) menar att vuxna har bättre verktyg för att medverka i medborgardialoger än unga, vilket bidrar till att de i slutändan har en större inverkan på dialoger.

Forskning visar att användningen av det offentliga rummet skiljer sig mellan olika åldrar, men också mellan könen (Book 2007: Cele 2009: Blomdahl, Elofsson och Åkesson 2012). Forskning av Book (2007, s. 34) visar att flickor reagerar mer negativt på slitna och smutsiga parker. Enligt den nationella trygghetsundersökningen som gjorde år 2019 av Brottsförebyggande rådet, uppgav 28 % av de tillfrågade i åldrarna 16–84 år, att de kände sig mycket eller ganska otrygga när de gick ut ensamma i sitt bostadsområde, där 35 % var kvinnor och 19 % var män. Passon,

Levi och del Rio (2008) menar att trygghet är en viktig aspekt att ta hänsyn till i utformningen av offentliga miljöer för att unga ska nyttja platserna.

Barn och ungdomars deltagande i medborgardialoger kan därför anses vara rättighet, men även en möjlighet till att skapa trygga, varierande och funktionsblandade parker dit även ungdomar känner sig välkomna. Genom att tillämpa barn och ungas erfarenhet och perspektiv, kan medborgardialogen få ett större syfte än att skapa välkomnande rum, så som att utveckla barn och ungas kunskap inom demokratiska processer, öka deras förutsättningar för vuxenlivet samt bidra positivt till deras relationer mellan dem själva men även mellan de unga och kommun.

3.2 Fallbeskrivning

Lina Sandells park ligger i Gottsunda, beläget i södra Uppsala. Parken blev ett pilotprojekt för Uppsala kommun, där upprustningen av parken fokuserade på jämställdhet och delaktighet. Projektet blev beviljat ”Stöd till utemiljöer i socioekonomiskt utsatta områden” av Boverket (2016) och en förutsättning för att få stödet var att planera för delaktighet från boende samt verksamma i området (Boverket 2019). Innan upprustningen ansågs parken vara eftersatt och sliten, med undantag för den omtyckta statyn med dansande flickor (Uppsala kommun 2017). Parken beskrevs även som mörk, otrygg och skräpig av de som deltog under kommunens olika medborgardialoger (ibid). Under våren 2017 påbörjades dialogarbetet i samband med att parken skulle rustas upp. I dialogarbetet gjordes en perspektivinsamling genom ett antal fokusgrupper (Westin & Hellquist 2018, s. 12). Fokusgrupperna var; Gottsundaskolan i årskurs 6–9, en närliggande förskola, jämställdhets- och integrationsprojektet Ronjabollen, närboende i området via Uppsala Hem, samt Gottsunda fritidsgård, som ligger i nära anslutning till parken (Uppsala kommun 2017; Westin & Hellquist 2018).

Det är dialogen vid Gottsunda fritidsgård som studeras vidare i arbetet. Gottsunda fritidsgårds målgrupp är ungdomar i åldern 10–18 och kom att bli en del av huvudfokusgruppen. Syftet med dialogen var att nå ut till personer som inte syns i formella varianter av stadsbyggnadsdialog (Westin & Hellquist 2018). Uppsala kommun tog fram riktlinjer för upprustningen, vilka var att skapa en grön, generationsöverskridande mötesplats med fokus på aktivitet, samt att lägga det största dialogfokuset på tjejer upp till 18 år (ibid).

Genomförandetiden för projektet var två år, och i slutet av oktober 2018 invigdes parken (Uppsala kommun 2018). Dialogarbetet på fritidsgården pågick under cirka en månad under våren 2017, och delades in i tre olika moment; Kunskapsutbyte, platspromenad och idéutveckling (Wallstedt 2017). Momenten delades även in efter åldersgrupp; 10–12 år samt 13–18 år. Genom hela dialogen fördes konsuppladad statistik för att ha möjlighet att lyfta tjejernas önskemål extra och verka för målet att skapa en jämlik aktivitetsplats (ibid). Eftersom dialogen baserades på frivillighet, varierade antalet deltagande kraftigt mellan dialogtillfälle, och antalet låg mellan 3–20 ungdomar i varje åldersgrupp, med undantag för under platspromenaden där ingen från åldersgruppen 13–18 närvarade (ibid). Överlag deltog fler ungdomar i åldersgruppen 10–12 än 13–18. En trolig orsak kan vara att dialogen grundades på frivillighet och att det var svårare att väcka engagemang hos de äldre ungdomarna. Efter dialogarbetet skissades ett förslag fram som presenterades på fritidsgården², se figur 1 (Uppsala kommun 2018). Ingen återkoppling skedde med fritidsgården efter invigningen³.

² Åsa Blomberg, landskapsarkitekt och ledande av ungdomsdialogen i utvecklingen av Lina Sandells park. Samtal över telefon, 21 februari 2020

³ Åsa Blomberg, landskapsarkitekt och ledande av ungdomsdialogen i utvecklingen av Lina Sandells park. Samtal över telefon, 21 februari 2020

4. Resultat

Resultatdelen rörande önskemål och gestaltning utgår från dialogen i Lina Sandells park, där empirin är uppdelad efter åldersgrupp samt önskemålets representation i parken. Tabellen över deltagande och engagemang samt makt och tillit beskriver de aspekter som tagit i beaktande under dialogarbetet i Lina Sandells park, i relation till SKR:s (2012) principer för dialog med unga. Om empirin har tagits fram genom dokumentgranskning*, eller intervju*, alternativt genom båda metoderna*/** framkommer det genom stjärnmärkning. Undantag är då empirin har framkommit genom muntlig källa***, då framkommer det genom tre stjärnor i följd.

4.1 Önskemål och gestaltning

I tabell 2 redovisas de önskemål som framkommit under ungdomsdialogen vid Gottsunda fritidsgård. Tabellen visar på en klar överrepresentation av önskemål från den yngre målgruppen, vilket återspeglar antalet deltagande, då fler från den yngre än den äldre målgruppen medverkade i dialogen. Figur 1 visar det förslag som presenterades för ungdomarna på fritidsgården, och som sedan kom att agera underlag för bygghandlingarna vid anläggningen av Lina Sandells park.

Representation i plan	Åldersgrupp 10-12	Åldersgrupp 13-18
Representerat i plan	Aktivitetsbana* Behålla statyn*** Gummiasfalt* Gång genom skogspartiet* Hänggunga* Högtalare* Klätterlek* Kojor* Parkour* Rutschkana* Sitt- och hängmöjligheter* Studs matta* Tydlig entré*	Dansgolv* Grillplats* Högtalare* Konstgräs* Mötesplats*** Sitt/hängmöjligheter* Sittplatser med integrerade funktioner* Småbarnslek*** Plats för familjer*** Tydlig entré* Ökad belysning*
Ej representerat i plan	Basket* BMX-bana* Fontän* Fotboll* Gradäng* Jättegunga*** Karusell* Kiosk* Paintball* Pingis* Pool* Rita på marken* Scen* Snurrande bänk* Springbana* Ta ner träd* Tjejtimme*	Basket* Fotboll* Mjuka mattor* Pingis* Rita på marken*

Tabell 2 Önskemål som finns, eller inte finns representerade i den slutgiltiga gestaltningen, uppdelat efter åldersgrupp

Figur 1 Parken är idag uppdelad efter fem områden; (1) musik- och danshörna, (2) aktivitetsyta, (3) sitt- hörna & grill, (4) småbarnslek och (5) skogen. (Uppsala kommun 2018 Förslag) Skalstock och norrpil är tillägg av författaren.

De mest önskade aktiviteterna var (1) Fotboll och basket (2) Dans och musik (3) Sittplatser. Övriga vanligt förekommande önskemål var studsatta, gummiastalt samt ökad belysning. Även jättegungan var ett mycket önskat element, främst av tjejgruppen i ålderskategorin 10–12 år.

Musik- och danshörna

Musik- och danshörnan innehåller flera av de mest frekvent önskade elementen som uppkom i ungdomsdialogen. Det finns ett DJ-bås med möjlighet att koppla upp telefon för att spela musik och skapa musikslingar. I anslutning till DJ-båset finns ett dansgolv i trä. Det finns även flera olika sittmöjligheter med integrerade funktioner, såsom regnskydd och laddningsstation med eluttag. Idén om att kunna koppla upp sin telefon till högtalare kom från en av fritidsledarna, som ett förslag som ungdomarna skulle uppskatta.

Sitthörna, grill och småbarnlek

Det framkom önskemål från ungdomarna om att skapa plats för familjer och småbarn. I område 3 och 4 finns det därför plats för att sitta och umgås vid grillarna och samtidigt låta småbarn leka under uppsikt. Det finns flertalet olika sittplatser precis som önskat i dialogerna, bland annat en pergola som ger skugga. Sitthörnan och grillplatsen kantas av buskage som skärmar av från cykelvägen bakom.

Aktivitetsyta

Eftersom målbilden var att skapa en mötesplats med fokus på aktivitet, har aktivitetsytan flera typer av aktivitet- och fitnessinspirerade element där många av elementen var önskade av ungdomarna. Bland annat studsatta, klätter/aktivitetsbana och parkour. Här finns det även möjlighet att slappa i en hängmatta, i en solstol under parasoll, eller att sitta på en bänk intill.

Skogen

I dialogen uttryckte flertalet av tjejerna inom båda ålderskategorier en känsla av otrygghet i parken. De yngre tjejerna föreslog att träden skulle tas ner då de inte tyckte om skogen. De beskrev en rädsla för att bli kidnappade och även vad som skulle kunna gömma sig bakom trädstammarna (se Wallstedt 2018 s. 71). Under platspromenaden förklarade däremot flertalet i den yngre åldersgruppen att de tyckte mycket om skogen och att det var en bra plats att leka på. Träspånget med integrerad belysning som löper genom skogsdungen var en del av tillgängliggörandet tillsammans med punktbelysning och lekelement. Belysning var ett önskat element som finns representerat i skogen, tillsammans med kojor och rutschkana.

4.2 Utförande och effekt

I metodgenomförandet kunde ett flertal faktorer, kopplat till deltagande och engagemang, maktförhållanden och tillit, identifieras som avgörande för dialogens resultat och effekt. I medborgardialoger finns ofta en hierarki av makt, där insatta tjänstemän möter medborgare vars kunskap och möjlighet till att påverka är underordnade de som utför dialogen (Westin & Hellquist 2018). I dialog med barn och unga tillkommer en extra faktor, då barn och unga anses vara underordnade vuxna (Hopkins & Plain 2007: Passon, Levi & del Rio 2008: Cele & van der Burgt 2013), vilket bidrar till en ytterligare aspekt av ojämna maktförhållanden. Av den anledningen kan det argumenteras att faktorer för att bryta maktrelationerna är av extra stor vikt i dialoger med barn och unga. I tabell 3 nedan, presenteras aspekter inom deltagande och engagemang i den vänstra kolumnen, samt maktförhållande och tillit, se mittersta kolumnen, i relation till SKR:s principer för medborgardialog för unga, se högra kolumnen. Aspekterna har identifierats som avgörande för utförande och resultat av ungdomsdialogen i Lina Sandells park.

Deltagande och engagemang	Maktförhållande och tillit	SKR:s principer
Ge marginaliserade samhällsgrupper utrymme* Dialog på en trygg plats*/** Lekfullhet** Frivillighet*/** Olika former för deltagande** Tydligt syfte och förväntningar*/** Erbjudna kompensation*/**	Dialog tidigt i processen*/** Anpassa språk och uttryck* Återkoppling*/** Tydligt resultat och avslut* Vuxna som lyssnar aktivt* Majoritet ungdomar* Perspektivinsamling* Arbeta ute i området*	Möjligt för alla unga att delta (perspektivinsamling) Frivillighet Relatera till ungas behov Deltagarnas kunskap är värdefull Deltagarna vinner på det Olika former för deltagande Tillgång till de resurser som behövs Baseras på riktigt partnerskap mellan unga och vuxna Transparent process (syfte och förväntningar) Fokus på innehåll Roligt (lekfullhet)

Tabell 3 Identifierade faktorer av engagemang och deltagande samt maktförhållanden och tillit i dialogen i Lina Sandells park som påverkat dialogens resultat och effekt, i vänstra och mittersta kolumnen. Jämförelse med SKR:s lista över principer för ett meningsfullt deltagande av unga, i kolumnen till höger (SKR 2012, s. 16–17).

Deltagande och engagemang

En viktig del av ungdomsdialogen var att komma ut och möta ungdomarna på deras arena, då det bidrar till att bryta formella roller kopplat till medborgardialoger. Ungdomsdialogen byggde på frivillighet och syfte och avsikt med dialogen presenterades vid varje dialogtillfälle genom att dialogledarna presenterade sig och sin roll, parken och projektet. De presenterade även referensbilder på andra projekt som genomgått liknande upprustningar. Bilderna hjälpte till som referensram kring vad som förväntades av ungdomarna samt vilken typ av idéer som de kunde bidra med. Fritidsgården tillsammans med fritidsledarna agerade en trygghet för ungdomarna och även de hade god insikt i vad ungdomarna skulle kunna tänkas uppskatta. Både i parken men även hur dialogen skulle kunna genomföras för att engagera ungdomarna. För att främja delaktighet lades det fokus på att göra dialogen lekfull, för att den inte skulle upplevas som ett skolprojekt av ungdomarna. Olika typer av deltagande premierades, då bekvämlighet och uttryckssätt varierar mellan individer. Eftersom dialogen hade olika moment gavs det även möjlighet att

uttrycka sig genom olika medium såsom bilder, text, öppen och sluten dialog samt genom skisser. Ett vinnande koncept i dialogarbete verkar vara fika, som Dis/Order skriver i sin bok; *“Snacks är en genväg till god stämning. [...] Vi har aldrig träffat någon som inte blivit välvilligt inställd av att bli bjuden på popcorn.”* (Andersson & Bratel 2019 s. 112). I dialogens andra del, platspromenaden, bjöds det på fika vid slutstationen, och Wallstedt (2018 s. 63) skriver att hon gärna hade bjudit på något mer, för att locka fler att delta.

Maktförhållanden och tillit

Det gjordes en perspektivinsamling med olika fokusgrupper utöver ungdomarna på fritidsgården, för att lyfta åsikter från personer som vanligtvis inte representeras i dialoger. Att hålla dialogen tidigt innebär att möjligheten till att påverka är större, och det minskar risken för icke-, alternativt symboliskt deltagande; vad Arnstein beskriver som tokenism. I relation till den tillit som är en viktig del av dialogutförande, var återkoppling en av de aspekter som återkom flest gånger som viktiga, under metodarbetet. Snabb återkoppling under arbetets gång bidrar till att hålla motivationen levande hos de deltagande då de får se resultaten av sitt deltagande. I Lina Sandells park gjordes delvis en återkoppling under dialogarbetets gång då ungdomarnas idéer togs emot och i vissa fall användes som underlag i nästkommande dialogtillfälle. Efter dialogernas slut presenterades ett skissartat förslag för ungdomarna, där de fick tillåtelse att tycka till om förslaget, något som Blomberg i samtal framförde som en viktig del i dialogarbetet⁴. Projektet gick relativt snabbt med en tidsram på två år, vilket kan vara positivt ur ett tillitsperspektiv då det innebär snabba resultat. Ungdomarnas antal i dialogen varierade mellan de olika tillfällena, och en aspekt som är viktig ur ett maktperspektiv, är ungdomars majoritet. När ungdomarna är i majoritet ger det dem mer utrymme och på så sätt mer makt i rummet. Språk spelar en stor roll i hur vi uppfattar och bemöter varandra och en anpassning av språket är nödvändig för att kunna kommunicera effektivt, då olika typer av språkbruk kan skapa hinder i kommunikationen. Empirin visade även på vikten av att de ledande tjänstemännen lyssnade aktivt på ungdomarna utan att vara styrande av dialogen.

4.3 Resultatsammanställning

Resultatet visar att de ungdomar som deltog i dialogen hade ett högt inflytande på gestaltningen av Lina Sandells park, se avsnitt 4.1. Resultatet visar även på att dialogen gick i linje med SKR:s principer, se avsnitt 4.2. Dialogarbetet resulterade i en lång lista av önskemål från de ungdomar som deltog. Utefter de ungas önskemål ritades ett förslag upp där den ursprungliga strukturen behölls tillsammans med en del av vegetationen samt statyn som gett platsen dess identitet. De allra flesta element och lekredskap som finns i parken är önskade av ungdomarna, och de element som inte finns representerade är bortvalda på grund av begränsningar gällande yta, tid eller budget. Totalt finns 21 av totalt 40 önskemål representerade i plan. Dialogarbetet hölls tidigt i planeringsskedet av upprustningen, vilket bidrog till att ungdomarna hade stora förutsättningar till att påverka den slutgiltiga gestaltningen. Medborgardialogens syfte var i stor utsträckning att brainstorma idéer, varpå inte

⁴ Åsa Blomberg, landskapsarkitekt och ledande av ungdomsdialogen i utvecklingen av Lina Sandells park. Samtal över telefon, 21 februari 2020

alla behövde vara genomförbara i slutändan. Dock resulterade det i en lång lista av önskemål, och risken är att det bidrar till en besvikelse hos de deltagande ungdomarna, se vidare diskussion i avsnitt 5. Förslaget presenterades innan det genomfördes och det togs emot mycket väl och den positiva återkopplingen kan ses som ett tecken på en växande tillit mellan de deltagande ungdomarna och kommunen. Att ungdomarna hade möjlighet att ta del av, och tycka till om, förslaget går i linje med SKR:s principer. SKR:s principer beskriver även vikten av att tjänstemännen som utför dialogen har tillgång till de resurser som behövs, men dialogarbetet i Lina Sandell park led delvis av en brist på resurser i form av tid, ekonomiska tillgångar och varierande kompetenser. I övrigt låg dialogarbetet i linje med SKR:s principer för frivillighet, ungdomars behov och kunskap, olika former av deltagande och att ha en transparent process med fokus på innehåll. Det har inte skett någon återkoppling med ungdomarna efter att upprustningen av Lina Sandells park färdigställdes, något som går emot SKR:s principer och även minskar möjligheten till att skapa långsiktig tillit mellan kommun och medborgare.

Ungdomsdialogen kan anses röra en högre nivå av deltagande - mot delaktighet och inflytande - då många av de önskade elementen finns representerade i parken. Däremot kan inte resultatet av dialogen anses representativt för ungdomarna, eftersom få deltog, och i vissa fall uteblev. SKR:s beskriver vikten av representation bland ungdomarna som deltar i sina principer, men resultaten tyder på en relativt ojämn representation genom åldersgrupperna. Trots att dialogen riktade sig till barn och unga, betyder inte det automatiskt att dialogen bidrog till ett ökad inflytande för ungdomar. För att bidra till ett ökat inflytande hos ungdomar som brukargrupp måste arbetet med ungdomsdialog utvecklas för ett bredare och mer representativt deltagande. Ett icke-deltagande, som skedde bland en del av ungdomarna, främst i den äldre ungdomsgruppen, bidrar till sämre förutsättningar för att skapa en park som representerar brukargruppen.

Ungdomarnas deltagande resulterade i flertalet element som kan anses vara viktiga funktioner i en fungerande park; varierande sittplatser sol och skugga, goda lekmöjligheter för olika åldrar, gångstråk, möjlighet att grilla och njuta av grönska samt dekoration i form av den staty som ungdomarna önskade behålla. I övrigt tillkom andra funktioner som inte är lika vanliga i parkmiljö; musikspelare, studs-matta och dansgolv. Dialogen resulterade i en rad funktioner som gör att Lina Sandells park fick en unik utformning och troligtvis hade parken inte haft alla dessa funktioner om dialogarbetet inte gjorts. Parkens utformning är aktivitetsbaserad, med olika typer av lek- och träningsredskap, men har även plats för lugnare rekreation i form av vila och visuella upplevelser. Då parken är utformad med lek och aktivitet i fokus, bidrar det till att parkens inte uppnår lika höga estetiska värden. Markmaterialet består i stor utsträckning gummiasfalt och konstgräs, och andelen vegetation är relativt liten, bortsett från den naturliga vegetation som redan fanns på platsen, främst belägen i skogsdungen. Parken har tidigare beskrivits funktionslös, med passage som främsta ändamål. Idag används parken i högre utsträckning och fler av de som passerar stannar upp för att leka eller hänga på platsen, vilket tyder på en förbättring av parkens funktion.

5. Diskussion

Den främsta riktlinjen som Uppsala kommun tog fram för av Lina Sandells park var att skapa en grön, generationsöverskridande mötesplats, med fokus på aktivitet, och där kan projektet anses lyckat. Studiens resultat visar att Lina Sandells park, sin lilla yta till trots, har en god variation av grönska och aktivitet för såväl vuxna som barn. I forskning gjord av Blomdahl (2012) konstateras det att spontanaktivitetsplatser domineras av killar, och ett av målen i dialogen var att lyfta tjejernas önskemål särskilt, för att skapa en jämställd aktivitetsplats. Platsen har olika typer av aktiviteter vilket tillsammans med en omväxlande miljö bör gynna en mer jämställd aktivitetsplats. En stor variation bidrar till att konkurrensen om varje lekredskap blir lägre vilket ska gynna tjejers användning (Book 2007: Cele, se Löfvendahl 2010). Cele (se Löfvendahl 2010) menar att klätter- och balanslek är aktiviteter som uppskattas och används jämställt. I Lina Sandells park har den stora klätterställningen en central roll i parkens utformning (ibid), men det har ännu inte skett något utförligare utredning kring parkens användning, vilket innebär att det inte går att säga något om huruvida parken används jämställt eller inte. Cele (ibid) argumenterar även för vikten av att skapa lugna platser för barn, då de har ett behov av att uppsöka dem för att få tid för sig själva. Behovet av att ha platser att sitta på, och dra sig undan till ses även i de önskemål som framkom i dialogen med ungdomarna. Ungdomarna efterfrågade flertalet olika sitt- och hängmöjligheter vilket ligger i linje med Celes (ibid.) forskning, men även Owens (2018). I Owens (ibid.) intervjuer av ungdomar framkom en stark längtan efter att få ta plats i parker och ha platser där de kan sitta och umgås med varandra, utan att dömas av vuxenvärlden. Tack vare ungdomsdialogen i Lina Sandells park finns det nu möjlighet att sitta avskilt i skymundan, till exempel bakom DJ-båset, eller att sitta mer i centrum, exempelvis vid grillarna eller i solstolarna vid aktivitetsytan. Utöver möjligheterna att hänga och umgås i parken finns det även möjlighet till att leka, vara aktiva och kreativa på de sätt som önskades; gunga, hoppa studsatta, klättra, träna, dansa och skapa musik. I parken finns 20 element representerade av de som önskades av ungdomarna som deltog i dialogen, och studien tyder på att ungdomarna hade en hög nivå av inflytande. Det ligger i linje med det som Informant 1 beskrev i intervju, att dialogerna låg på en hög nivå av deltagande och att ungdomarna hade inflytande över parkens gestaltning. Det finns dock en problematik med att det skapas önskelistor på vad som önskas eller förväntas, då det sällan finns möjlighet att uppfylla alla olika önskemål. Risken för besvikelse blir stor om önskelistan inte tillgodoses helt och hållet. För att förebygga besvikelse är det viktigt att formulera syftet med dialogen tydligt i ett tidigt skede, så att förväntningarna från de deltagande matchar deras påverkansgrad (SKR 2012). Det är när förväntningarna till påverkan och faktiskt påverkan inte stämmer överens som ett icke- eller symboliskt deltagande äger rum, (Arnstein 1969, s. 217) vilket innebär en falsk upplevelse av makt och därmed skapas ett missnöje och misstro (SKR 2012).

I SKR:s (2012 s. 16–17) lista över principer för en meningsfull ungdomsdialog nämner de frivillighet, lekfullhet, fokus på behov och innehåll. Min studie pekar på att alla faktorer har inkluderats i dialogen och dess slutgiltiga gestaltning. Ungdomarna har fått ta del av en frivilligbaserad ungdomsdialog där deras kunskap och erfarenhet tagits tillvara på. De har fått vara med och ta fram en plats tillägnad dem själva, vilket kan bidra till ett ökat förtroende till kommunen i fortsättningen, men

eftersom det inte har skett någon uppföljning eller utvärdering kring hur platsen används av ungdomarna idag är det omöjligt att veta. SKR (2012) skriver att en diskussion kring dessa principer bör föras inför ett dialogarbete, då processen vid framtagandet av principerna är minst lika viktig som själva principerna i sig. Det går i ton med Castells (2016) argument om att inga teorier är direkt applicerbara på varje fall. Alla projekt är unika och skapar därmed unika förutsättningar för dialogarbete. I den studerade ungdomsdialogen var utförandeperioden för dialogarbetet relativt kort, vilket kan ha haft en effekt på förberedelserna för dialogen. I intervju med Informant 1 framkom det önskemål om att ha mer tid, resurser och möjlighet att ha fler dialogarbeten. Exempelvis dök det inte upp några ungdomar i åldersgruppen 13–18, vid platspromenaden. Troliga anledningar var att promenaden var för tidigt på förmiddagen, att vädret var dåligt och det fikat som agerade kompensation till ungdomarna för deras deltagande, inte var tillräckligt för att locka ut dem. Här kan det diskuteras att en viss flexibilitet i dialogarbetet är nödvändigt, för att involvera ett större antal ungdomar. Det kan även argumenteras att tillgången till resurser är avgörande för ett dialogarbete, i enlighet med Castells konstaterande (2016). Castell menar att socioekonomiskt utsatta förorter tenderar att ha sämre tillgång till resurser, i form av ekonomiska investerare. Upprustningen av Lina Sandells park i det socioekonomiskt utsatta Gottsunda, var beroende av Boverkets ekonomiska bidrag, och då Boverket hade krav på en snabb genomförandetid, kan det antas att dialogarbetet blev lidande av den korta tidsramen.

Ungdomar anses vara en marginaliserad grupp (Hopkins & Plain 2007: V. Derr et al. 2013: Cele & van der Burgt 2013: Owens 2001: Owens 2018) och ett projekt som främjar deras rättighet till det offentliga rummet bidrar till en mer jämställd utemiljö, i enlighet med diskrimineringslagen och barnkonventionen. Studien visar en hög nivå av inflytande där en majoritet av de mest önskade elementen finns representerade i parken. Det innebär att dialogen, bör röra sig någonstans i den lägre nivån av medborgarmakt (Arnstein 1969, s. 217). Här kan det även föras en diskussion kring hur mycket inflytande barn och ungdomar bör ha på gestaltningsprocessen. Barn bör få vara med och påverka utformningen av sina egna miljöer (SKR 2012: Boverket 2015) men hänsyn bör även tas till barnets ålder och mognad (Barnkonventionen §12) och därför kan det argumenteras att vissa beslut bör tas av de som har en högre kompetens inom området. I gestaltningen av parken har ungdomarna använts som en resurs, och deras inkludering kan ha resulterat i ett stärkt politiskt självförtroende. För att veta huruvida deras erfarenhet av dialogen var positiv behövs det genomföras en uppföljning av ungdomarnas upplevelse, något som även är nödvändigt för att kunna dra erfarenhet av dialogarbetet. Om ungdomarna upplevde dialogarbetet som lyckat, vilket det finns indikationer på, då de ungdomar som närvarande vid presentationen av förslaget blev väldigt glada, så kan det ha bidragit till ett stärkt politiskt kapital för de ungdomar som deltog. Kapitalet stärks genom ökad kompetens inom demokratiska processer samt erfarenhet av att ha bidragit till arbetet med upprustningen av Lina Sandells park. Dialogen kan beskrivas som ett lärandetillfälle både för ungdomarna som deltog, men även för de som ledde dialogen. I enlighet med Castell (2016) drar Wallstedt (2018) slutsatsen i sitt dialogarbete att det förhåller sig tämligen svårt att applicera en dialogteori rakt av på ett projekt då förutsättningarna varierar, vilket jag håller med om. Projektet kan däremot bidra till att arbetet med ungdomsdialoger förs framåt, genom att studera

den metod som används men även här krävs det att en gedigen uppföljning av dialogarbetet görs. Åsa Blomberg beskriver i samtal att utvecklingen av dialogarbetet på Uppsala Kommun ständigt går framåt, och att det finns ett pågående arbete med att utveckla metoder för dialog vidare.

Tryggheten var ett ständigt orosmoment hos ungdomarna i dialogen. Åtgärderna med upprustningen och den ökade belysningen syftade till att förbättra tryggheten. Informant 1, 2 och 4 poängterade att ägandeskap är en viktig faktor för ungdomars, och framförallt tjejers, användning av, och trygghet i, parken. Genom att få vara med och ta fram utformningen ökar känslan av ägandeskap (Vilhelmson 2013) vilket kan bidra till att den upplevda känslan på platsen förstärks i en positiv riktning och det kan i sin tur bidra till att platsen används i en högre utsträckning. Tryggheten anses även ha påverkats i en positiv riktning enligt uppföljningen av stöd av Boverket (2019) då fler vistas i parken och det bidrar till att det finns fler ”ögon” som bevakar och bibehåller tryggheten på platsen. Här finns det dock en motsättning med Ronjabollen, där de ansåg att ett ökat antal ”ögon” bidrog till ökad kontroll, och därför risk för hedersvåldsutövande och därmed otrygghet. Motsättningar i önskemål är ofrånkomligt i dialogarbeten, och i det här fallet skulle denna motsättning verka emot målet för utvecklingen av Lina Sandells park; att skapa en generationsöverskridande mötesplats (Henrik Ljungman se Westin & Hellquist). Parkens utformning präglas starkt av ungdomarnas medverkan i dialogen, och har enligt uppföljningen bidragit till en positiv förändring i Gottsunda då Boverket rapporterar att fler rör sig i området samt att de boende i närheten har uttryckt sig vara positiva till förändringen, bland annat genom att lämna positiva recensioner på Google maps (Boverket 2019). Ungdomarna fick ta stor plats i dialogen, men om de även får ta stor plats i parken återstår att ta reda på.

5.1 Metoddiskussion

Metoderna som användes besvarade frågeställningarna; Vilka effekter gav ungdomsdialogen på gestaltningen i Lina Sandells park i Uppsala? Samt; Hur såg dialogen ut i förhållande till SKR:s principer? Dokumentgranskningen gav en ordentlig översikt över ungdomsdialogens utförande och resultat. Dokumentgranskningen gav även en omfattande bild över referensramar och riktlinjer kring dialogutförande, utifrån en struktur som jag kunde välja själv. Metoden motsvarade mina förhoppningar gällande resultat, men jag fann utmaningar i att begränsa granskningen utifrån dokument och teman. Intervjuerna var mycket givande för arbetet och gav mig en mycket mer personlig förståelse kring dialogarbete. Det finns många riktlinjer och teorier inom medborgardialog men då varje projekt har olika förutsättningar finns det inga universella lösningar eller metoder. Av den anledningen gav intervjuerna bra underlag för min egen förståelse kring processens svårigheter och begränsningar, vilket hjälpte mycket i analys- och diskussionsavsnitten. Lämpliga metoder hade varit platsanalys och personintervjuer, för att få en djupare förståelse för ungdomarnas syn på dialogen samt om upprustningen upplevdes som lyckad av ungdomarna, men på grund av den rådande årstiden och tidsgränsen valdes det bort som metodunderlag.

5.2 Vidare forskning

Vidare skulle det vara intressant att titta vidare på *hur* parken används idag. Det skulle vara en idé att titta på om parken används jämställt, men även se hur nöjda ungdomarna är med parken. Parken upplevdes innan upprustningen som otrygg av ungdomarna, och eftersom otryggheten främst upplevs av kvinnor (Brottsförebyggande rådet 2019) skulle jag gärna se att det gjordes en trygghetsundersökning rörande parken idag. Jag skulle gärna se att en uppföljning sker med de ungdomar som deltog i dialogen; känner de ett större förtroende för vuxenvärlden, hur upplevde de dialogen och skulle de kunna tänka sig att delta i fler? Vidare upplever jag att det finns ett fortsatt behov av att titta på maktförhållanden i dialoger men även i offentliga rum, och göra jämförelser både mellan kön men även ålder och eventuellt socioekonomisk bakgrund. Vårt samhälle är långt ifrån jämlikt idag, och det finns ett ständigt behov av att bredda undersökningar och analysera för att få ett representativt underlag.

6. Referenslista

- Andersson, K. & Bratel, J. (2019). *Att inkludera boende i stadsutveckling. Dis_Course*. Greif Printhouse. ISBN: 978-91-519-0889-2
- Arnstein, S.R. (1969). A Ladder Of Citizen Participation, *Journal of the American Institute of Planners*, 35:4, 216–224, DOI: 10.1080/01944366908977225
- Barnombudsmannen (u.å). *Barnkonventionen*. <https://www.barnombudsmannen.se/barnombudsmannen/barnkonventionen/>
- Blomdahl, U. Elofsson, S. Åkesson, M. (2012). *Spontanidrott för vilka?* Stockholms Universitet. Stockholm: Stockholms Stad. ISBN: 91-86768-89-1
- Book, K. (2007). Många små dörrar utan dörrvakt. *Centrum för idrottsforskning*, 16:3. S 33–38.
- Boverket (2014). *Vägledning om medborgardialog vid fysisk planering*. <https://www.boverket.se/sv/samhallsplanering/sa-planeras-sverige/kommunal-planering/medborgardialog1/>
- Boverket (2015). *Gör plats för barn och unga! En vägledning för planering, utformning och förvaltning av skolans och förskolans utemiljö*. Karlskrona: Happiend Reklambyrå AB. ISBN: 978-91-7563-264-3
- Boverket (2016) *Beviljade stöd omgång 2 2016*. <https://www.boverket.se/sv/bidrag--garantier/bidrag-som-inte-langre-gar-att-soka/stod-till-utemiljoer/>
- Boverket (2017). *Stöd till utvecklingsprojekt för jämställda offentliga miljöer i städer och tätorter* (Slutrapport 2017:14) ISBN: 978-91-7563-475-
- Boverket (2019) *Uppföljning av stöd till utemiljöer i vissa bostadsområden*. 19:21 ISBN: 978-91-7563- 665-8
- Brottförebyggande rådet (2019). *Nationella trygghetsundersökningen 2019: om utsatthet, trygghet och förtroende* (Rapport 2019:11) ISBN: 978-91-88599-19-3
- Byggnadsnämnden (2000). *Samhällsplanering med aktiva medborgare. Exempel från 16 kommuner*. Stockholm: Byggnadsnämnden
- Caarph, A. (2019). *Gottsunda fortsatt utsatt område*. Sveriges Television AB. <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/uppsala/gottsunda-fortsatt-utsatt-omrade>
- Castell, P. (2016). Institutional framing of citizen initiatives: a challenge for advancing public participation in Sweden, *International Planning Studies*, 21:4, ss. 305–316, DOI: 10.1080/13563475.2015.1124756
- Cele, S. & van der Burgt, D. (2014). Barnen och stadsrummet: Relationer mellan kompetens, delaktighet och ålder. *Sociologisk forskning*, ISSN 0038–0342, 51:1, ss. 29–46
- Cele, S. & van der Burgt, D. (2013). Participation, consultation, confusion: professionals' understandings of children's participation in physical planning, *Children's Geographies*, 13:1, 14–29, DOI: 10.1080/14733285.2013.827873
- Croner, M. (2017). *Tjejers villkor på spontanidrottsplatser: Hur man kan stimulera unga tjejers spontana fysiska aktivitet på en idrottsplats – en fallstudie om Alby Folkhälso-park*. Masteruppsats. Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning. Alnarp: Sveriges Lantbruksuniversitet.
- Derr, V. Chawla, L. Mintze, M. Flanders Cushing, D. Van Vliet W. (2013). A City for All Citizens: Integrating Children and Youth from Marginalized Populations into City Planning, *Buildings*, 3:3, ss. 482–505, DOI:10.3390/buildings3030482
- Gibbs, G. R. (2018). *Analyzing Qualitative Data*. SAGE Publications. Ltd. London: 2 upplaga. ISBN: 9781473915817
- Hart, R.A. (1992). Children's Participation: From tokenism to citizenship, *Papers inness, Innocenti Essay*, 92:6 ISBN: 9788885401051
- Henecke, B. & Khan, J. (2002). Medborgardeltagande i den fysiska planeringen: en demokratiteoretisk analys av lagstiftning, retorik och praktik. (Rapport 36) Sociala Institutionen. Lund:Lunds Universitet.
- Hopkins, P. & Pain, R. (2007). Geographies of age: thinking relationally. *Royal Geographic Society* 39:3. ss. 287–294. DOI: 10.1111/j.1475-4762.2007.00750
- Kvale, S. Brinkmann, S. (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Studentlitteratur. Lund. ISBN: 978-91-44-10167-5

- Löfvendahl, D. (2010). *Två skolor och en skolgård: ett gestaltningskoncept med genusglasögon*. Masteruppsats. Institutionen för stad och land. Uppsala: Sveriges Lantbruksuniversitet. https://stud.epsilon.slu.se/3691/1/lofvendahl_d_111212.pdf
- Malmö Stad (2017). Rosens röda matta. <https://malmo.se/Sa-arbetar-vi-med.../Malmo-stads-miljoarbete/Oversikt-avslutade-projekt/Rosengard-i-forvandling/Rosengardsstraket/Rosens-roda-matta.html>
- Owens, P.E. (2001). Recreation and restrictions: Community skateboard parks in the United States. *Urban Geography*. 22:8, ss. 782-797. DOI: [/doi/abs/10.1080/02723638.2001.11501634](https://doi.org/10.1080/02723638.2001.11501634)
- Owens, P.E. (2017). *A Place for Adolescents. The power of research to inform the built environment*. Bishop, K. & Corkery, L. (red), Designing cities with children and young people. Beyond playgrounds and skate parks. *New York: Routledge*, ss. 65–78.
- Owens, P.E. (2018). "We just want to play": Adolescents speak about their access to public parks. University of Cincinnati. *Children, Youth and Environments*, Vol. 28, No. 2, Unleashing the Power of Play: Research from the International Play Association 20th Triennial Conference (2018), ss. 146–158.
- Passon, C., Levi, D. & del Rio, V. (2008). Implications of Adolescents' Perceptions and Values for Planning and Design. *Journal of Planning Education and Research*, vol. 28, ss.73-85. doi: 10.1177/0739456X08319236
- Smith, G. (2009). *Democratic innovations: designing institutions for citizen participation*. Cambridge: Cambridge University Press. DOI: 10.1017/CBO9780511609848
- Soneryd, L. & Lindh, E. (2019). Citizen dialogue for whom? Competing rationalities in urban planning, the case of Gothenburg, Sweden, *Urban Research & Practice*, 12:3, ss. 230-246, DOI: 10.1080/17535069.2018.1436721
- Sveriges kommuner och Regioner (2012) *Medborgardialog för unga* nr 9. ETC Kommunikation, ISBN: 978-91-7164-779-5
- Sveriges Kommuner och Regioner, SKR. (2014). *Ungas inflytande och delaktighet: Inspirationskräft för förtroendevalda*. Stockholm: Sverige kommuner och landsting. ISBN: 978-91-7585-190-7
- Sveriges riksdag (2008:567) *Diskrimineringslagen*. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/diskrimineringslag-2008567_sfs-2008-567
- Sveriges riksdag (2010:900) *Plan- och bygglagen*. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900
- Tahvilzadeh, N. (2015). *Det våras för medborgardialoger*. Underlagsrapport för SOU. 2016:5 Stockholm, Fritez.
- Umeå Kommun (2019). *Frizon – en jämställd mötesplats*. <https://www.umea.se/umeakommun/byggaboochmiljo/naturvardparker/parkerochgronomraden/arstidernaspark/frizonenjamstalldmotesplats.4.16f6133114e3fb408858848.html>
- Uppsala kommun (2017). *Dialog om Lina Sandells park*. <https://www.uppsala.se/organisation-och-styrning/publikationer/dialoger/dialog-om-lina-sandells-park/>
- Uppsala kommun (2018). *Lina Sandells park*. <https://bygg.uppsala.se/planerade-omraden/gottsunda/parker-och-lekplatser/lina-sandells-park/>
- Uppsala kommun (u.å). *Handlingsplan - Gottsunda/Valsätra*. <https://www.uppsala.se/contentassets/0649f92fe31b4b6b9814cdcf24bc41cb/6-4-information-om-handlingsplan-gottsunda-valsatra.pdf>
- Vilhelmson, K. (2013). *Platspåverkan - en fallstudie om delaktighet och genusperspektiv i planeringen av Aktivitetsytan i Rosengård*. Masteruppsats, Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning. Alnarp: Sveriges Lantbruksuniversitet.
- Wallstedt, M. (2018). *Att göra plats: för tjejers delaktighet och inflytande i utvecklingen av en jämställd aktivitetspark*. Masteruppsats, institutet för stad och land. Uppsala: Sveriges Lantbruksuniversitet. https://stud.epsilon.slu.se/13097/1/wallstedt_m_180117.pdf
- Westin, M. Hellquist, A. (2018). *Allt är inte möjligt, men inget är heller förutbestämt: Förställningar om makt i medborgardialogens praktik och teori*. Swedesc: Internationellt center för lärande för hållbar utveckling. Uppsala: Uppsala universitet.